

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél óráig.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Vissza az evangéliomhoz.

Az új 12 pont.

Eljött az idő, mikor ez ország történetében, a magyar református egyháznak újra szerepet kell vállalnia.

Eljött az idő, melyben új 12 parancsolatra, új törvény táblákra van szükség, a melyekre a magyar nép kívánságai legyenek bevésve.

Mi legyen ez az új 12 pont, mit tudom én? Én csak az új tavasznak szükségét és közelségét hirdetem, midőn Keresztelő Jánossal a prófétával inteltek benneteket: „Készítsétek az Úrnak utát és egyengessétek az ő ösvényeit.“

Hát készítsétek is, mert a fejsze már a fának gyökerére vettetett. A szabad intézmények, a magyarság s az evangéliomi egyház fájának gyökerére.

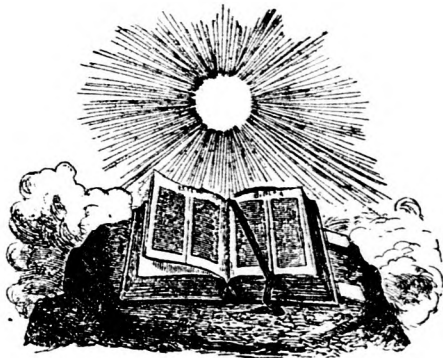
Örök, a kik a magas bástyafokon alusztok, vezérek a kik késlekedtek, halljátok meg szavamat. Halljátok meg ti is mindnyájan testvéreim, hogy mik a magyar nép új kívánságai?

Mint Mózes a Nébó hegyéről, úgy tetszik mintha én is látnék valamit az ígért földéről. Érzem legalább a pusztai bujdosás nyomorát és keserülöm a szenvedő sokaságot és várom a szabadulást. Hallgatom a magyar nép szivverését és sebeit az én testemen is viselem. Keresem a szavakat, melyekkel kívánságainak hangot adjak és az én lelkemben is megcsendülnek azok.

Amaz új parancsolatokat is látom. Legalább azok hármassal összefoglalását. Mert ezeket is 3 táblára vessük.

Az elsőnek felírása ez: El a szolgaságtól! A másodiké: mindent a néppel! A harmadik tábla egy könyv alakjában rajzolódik elém. E könyvre a hit, remény és szeretet jelképei vannak bearanyozva. Csodálatos egy könyv. A mint nézem mintha nőne és a földről a fényes égbe a fellegekig érne. A felhőből szózatot is hallok hangzani, melyet mintha az én ajkam rebegne, de a melyet mégis nem csak én, hanem a Lélek mondana: „Vissza az evangéliomhoz!”

Vándor.

Az Országos Protestáns Szövetség kérdéséhez.

„Ily körülmények között feleljen minden hü protestáns embernek lelke erre a felvetett kérdésre: kell-e hát „Országos Protestáns Szövetség” saját veszélyeztetett legszentebb érdekeink védelmére? A felelősség tudatának ezzel a hatalmas ébresztgető kérdésével fejezi be Zsilinszky Mihály egyh. kerületi felügyelő ur a „Lelkész Egyesület” 6-ik számában az Országos Protestáns Szövetség kérdéséről írott cikkét. Meg vagyok győződve, hogy ez a cikk mély nyomokat fog hagyni a testvér protestáns egyház minden hü fiának lelkében, a mi táborunkból pedig a legbensőbb egyetértést fogja kiváltani.

Jelen írásomnak nem az a célja, hogy fokozni akarnám azt a hatást, a mit a fentérintett ébresztő közlemény országszerte elő fog idézni; az író nagyságával szemben sokkal kicsinyebb vagyok, sem mint ezt tulgengett önérzet látszta nélkül meg merhetném kísérteni; hanem egyedül az, hogy mint a közrebozsátott alapszabály tervezet egyik készítője a tervezet intentiojának helyes magyarázatát adni megpróbáljam, minek szüksége annyival is inkább fenntorog, mert már a nyilvánosság kezdetén bizonyos félreértésekkel kell megküzdünk.

Az idők sokkal vészesebbek; a vészek sokkal fenyegetőbbek, a védekezés munkája sokkal sürgősebb, mintsem dogmatikai és bölcsészeti tudományos elmélkedések és viták áldatlan harcának felkeltését, tovább szövését el tudná viselni a magyar protestantizmus sorsáért aggódó lelkiismeretem. Nincs is reá semmi szükség, nincs ok, nincs alkalom. Az Országos Protestáns Szövetség kötelekébe a maga intakt egyéniségével, geniuszával jöhet be és benne úgy maradhat mindenik protestáns egyház, sőt szükséges, hogy így jöjjön be és így maradjon, mert így lesz a nagy egésznek igazán hatalmas ereje; így az épületnek szilárd alkotó része. Hitelvi alapok megbolygatása, dogmatikai szempontok feszegetése a szövetség kebelében egyáltalában nem céloztatik, hiszen ez épen ellenkező eredményre vezetne, mint a mit akarunk. A klérikális irányzat bizonyára szívesen várna alapszabálytervezetünkben egy ilyen célra törő rendelkezést, ám ezt a szolgálatot nem fogjuk megtenni ellenségeinknek.

A Protestáns Szövetség célja gyakorlati. A sanyaru, keserü, mostoha élet gyakorlatiasságot

sürget; a fejünk felett összecsapni készülő áradat, a mentés gyors munkáját parancsolja, amelyet a konsultatív ténykedés lassu meddő proceduráján keresztül vinni a pusztulással volna azonos.

Egyháztársadalmi és egyházpolitikai érintkezést és együttműködést óhajtunk, mert erre meg vannak közöttünk a közös alapvonalak. Nem ismerhetem el, hogy akár a hitelvi eltérés is olyan nagy volna az ágostai hitv. evangélikus és református egyházak között, hogy az utját állaná a dogmák világán kívül álló közös érdekek együttes istápolásának. Fel tudok emelkedni a keresztyén vallás égtől földig érő létráján olyan magasra, a honnan még a hitelvi eltérések demarkácionalis vonalai is elmosódnak tekintetem előtt. Itt lenn a küzdelem földjén állva pedig, a melyiken százados támadások közös ostromlottjai voltunk, a hol együtt sirtunk, együtt szenvedtünk és együtt szabadultunk, a hol most is együtt vesznek, szoritnak bennünket körül a megfojtó taktika kötelei; itt a küzdelem földjén: a magyar hazában, a hol nevünkhöz együtt fűződik a felvilágosodás, kultúra, alkotmányos szabadság érdeme, a hol együtt hordjuk vállainkon az egyetemes felvilágosodás és nemzeti haladás felelősségteljes hivatását, itt pedig elég ezeket látnom, hogy a történelem, a hivatás és veszély, reám parancsolják a testvéri kapcsolat szerves megalkotását, fenntartását és szilárdítását.

Egyháztársadalmi érintkezést és együtt működést óhajtunk; mert nem vehetjük programunkba a hivatalos érintkezést és együtt működést. Nem pedig épen azon okból, mint a minöböl a hitelvi egyesülésnek legtávolabbi érintésétől is tartózkodunk. Alkotmányunkra, annak szellemére, intézményeire mindnyájan büszkék vagyunk. Kiállották a próbát; vészek, viharok méhéből kerültek elő, mint létfenntartásunk jogi biztosítékai. Nem adjuk fel, nem változtatjuk egyiket a másik kedvéért; benne van mindenikbe a saját felekezeti géniusza. Bolygatni, feszegetni ezt sincsen szükség, sem ok, sem alkalom. Különben is elég nagy az egyháztársadalmi mező; a hol ültethetjük, öntözhetjük, növelhetjük a közös érdekek virágos kertjeit, gyümölcsöseit a nélkül, hogy a dividendákon össze kellene és lehetne különböznünk. Az egyháztársadalmi élet az egyetemes egyházi életnek az a része, mely a hivatalos jogi és liturgialis élet körén kívül esik. Ezen a körön kívül bizonyára vannak közös érdekek, melyeknek istápolására a közös vonások is feltalál-

hatók bennünk. Hiszen talán nem estünk olyan messze egyikünk sem az isteni kutfőtől, hogy egy-egy csatornán el ne jutna mindannyiunkhoz a szentlélek közös, egyforma ereje. Ha a hivatalos és liturgialis életen kívül találkozunk a szabad társadalmi egyesülés formái között, hogy felelevenítjük, erősítjük annak öntudatát, hogy a lelkiismeret leigázásának, az irás meghamisításának irányzata ellen együttesen vagyunk az élő és intézményes tiltakozás; ha átérezzük, hogy egyesült erővel hatalmasabb gát vagyunk a lelki szolgaság és önfelmagasztaltatás keresztvéntelen áradata ellen és hatékonyabb propagáló tényező a szabad eszmék, az egyetemes haladás és felvilágosodás szolgálatában, bizonyára elfogjuk ismerni, hogy van egy bizonyos protestáns öntudat, a minnek hiánya jelenleg a legnagyobb bajunk; a minnek birtoka nem hogy veszélyeztetné, de egyenesen emeli, erősíti a jogi és dogmatikai külön egyéniség öntudatát.

Egyházpolitikai érintkezést és együttműködést ohajtottunk. Közjogi sorsunk ugyanazonos. Láthatjuk, hogy a recepta religio-k kategóriájában a teljes viszonyosság és egyenlőség törvényi elve és biztosítéka dacára minő alárendelt helyzetben vagyunk. Érezzük az állam közjogi életének megnyilvánulásaiban erkölcsi méltatásunk mostohaságát, látjuk anyagi téren a kiváltságolás rendszerét keresztülvive a mi hátrátételünkkel, halljuk a „regnum marianum“ fekete táborának fegyvercsörgetését, harci riadóját, szervezett táborba tömörülését, látjuk mint ad erőt, bátorságot, biztatást a fekete nemzetköziségnek az a titkolt, de nyilvánvaló barátság, a minnek szálai az esztergomi aula és a hold-utcai palota között szövődnek, látjuk mint érlelődnek a viszonyok afelé, hogy az állam tulajdonát elsajátítsa a katolikus autonomia, hogy ez által urrá legyen Róma javára maga az állam felett. Halljuk, látjuk mindezeket! És még mindig tépelődnénk, hogy szükséges-e valami energikus, széleskörű egyházpolitikai actiót kifejteni. Megtehetjük külön-külön is. De tehetjük-e olyan hatással, mint egy országos egyesületben? Megtehetjük szervezetlenül, guerilla harc modorban. De tehetjük-e olyan hatással, mint egy országos szervezetben?

Az 1848. XX. t.-c. ügye elintézetlenül fekszik a közérdeklődés szőnyegén. Méltányos, igazságos elintézése létérdekünk. Könnyen nem lehet, mert az ellenségünk száma, ereje végzetesen megnövekedett. De a mi nehéz, még nem lehetetlen. A protestáns egyházak egyházpolitikai tömörülése, határozott állásfoglalása bele vonásával a lehető legszélesebb rétegeknek az egye-

düli, ami a nehézséget letudja küzdeni. Már most békét hiába predikálunk, a szeretet jelszavával magunkat erősíthetjük, erősítsük is, de az ellentáborban csak mosolyt kelthetünk. Az „ecclesia militans“ ideje eljött komolyan, jelentőségteljesen. Most már haladéktalanul bele kell vinni a lelkekbe egyfelől annak a gondolatát, hogy a küzdelem „pro aris et foris“ vivatik, de másfelől annak a bátorító önértékét, hogy küzdöttük már mi le félelmesebb erejében is azt az irányzatot, a mely most a népnek tetsző jelszavakkal ékesíti Kolonics programját, de a program magva ugyanaz.

Ez a program pedig nemcsak vallási, hanem politikai, nemcsak a lelkiismeret, hanem a magyar haza alkotmányos szabadságát is fenyegeti.

Zsilinszky Mihály nagy történettudós, a hűséges protestánsnak igazi típusa, volt módja élelétét kifejleszteni, volt alkalmá megismerni mindent, a mi a magyar felekezeti közti kérdést illeti. Hallgassuk meg a szavát. Nem szívesen szólt, bizonyára a „Lélek“ kényszerítette. Nagy oka lehet reá!

Dr. Baltazár Dezső.

Törvénymagyarázat.

Távol áll tőlem, hogy személyi vonatkozással tárgyaljak bármely közérdekű kérdést. Az ilyen motívumok az objektív bizonyítékok kimerültségét, vagy legalább is elgyengülését jelzik. — Meg nem engedhető még a tekintély elmélet álláspontján sem, hogy a mi bizonyítékunk más gyöngesége, még kevésbé, hogy kicsinylése legyen.

De ez izlés dolga.

Egy törvénycikkéről van szó, mely az adósegélyt igénybe venni akaró egyházakat kötelezi, hogy a 10% vagyoni adó mellett alkalmazott személyi adóminimumot minden 20 éven felüli, külön vagyonnal, vagy keresettel bíró, továbbá önálló háztartásban élő, vagy ha nem, — de házasság által külön családot alapított egyháztagra kivetni tartozik.

Ide jegyzem az ominosus pontot, hogy áttekinthetőbb lehessen következtetésem. (III. tc. 13. §. a) „Személyi adó, a mely családonként vettetik ki s a mely személyi adót köteles fizetni minden 20 éven felüli egyháztag, ha külön vagyonnal vagy keresettel bír, továbbá, ha önálló háztartásban él, vagy ha nem önálló háztartásban élő, de házasság útján külön családot alapított.“

Ez a törvény! Jön a magyarázat, melynek meg kell előznie az alkalmazást. — Vegyük a fenti pontot grammatikai magyarázat alá: A grammatikai magyarázat azt látszik mondani, hogy a „családonként“ szó kimeríti azt az adóalany fogalmát, a mennyiben részletezésében¹

20 éven felüli „egyháztagot“ és nem családtagot emlit a törvény. Tehát ebből az következne, hogy a családfő fejadóján kívül — családtagjai nem rovandók meg fejadóval, ha 20 évet betöltötték is, mert a „husz éven felüli egyháztag“ kifejezés alatt a törvény a családból már kivált ily koru egy háztagot érti. — Ezt látszik támogatni a törvény további kifejezése „ha önálló háztartáson él, vagy ha házasság által külön családot alapított.“ — Ily értelmezés azonban feltételezi, hogy a törvényhozó a családban élöket e gyűjtő név alatt tekinti egyháztagnak, hol az osztatlan vagy az adóköteles tárgy és csak a családfő a személyi adó alanya. — És ezzel szemben állanak azon 20 éven felüli egyháztagok, kik saját vagyonukat külön s önállóan kezelik vagy keresményükről önállóan rendelkeznek s ép ezáltal kiváltak a családból, vagyonuk vagy keresményük önállóan képezi adótárgyát, maguk, személyükben, önálló adóalanyok. Tehát, hogy az anyakönyvi törvény technikus terminusával éljek, — a minimális fejadóval a családfő „háztartásbeli“ családtagja meg nem róható, ha 20 évet betöltötte is. Igaz, keresetképes, de csak mint apja „segítőtársa.“ Ide vezet a grammatikai magyarázat. — Nem szabad felednünk, hogy ez csak az első fórum.

Mint második fórum nagyobb figyelmet igényel a „logikai magyarázat.“

Az összefüggés az egyes szövegek között, egy-egy köztörvény eldönti az értelmezés sorsát. — Vajon a családtag nem egyháztag-e? Dönthet-e a grammatikai magyarázat javára a törvényhozó egy kifejezése, melyet nem tendenciósusan, hanem a szöveg jóhangzása kedvéért használ?

De ezt hagyjuk. Használ a törvényhozó egy köztörvényt, mely világossá és precissé teszi az értelmezést. Midőn a 20 éven felüli önálló vagyonnal vagy keresettel bíró egyháztagok megadóztatását rendeli, azt mondja „továbbá“ ha önálló háztartásban él, stb.

Világos, hogy ez utóbbiak alatt cathgorice a családból „kivált“ 20 éven felülieket érti. Ezeket kifejezetten is megróni rendeli, ezekre külön gondolt, mert külön szövegekben emlitte, tehát ebből feltétlenül, minden kétséget kizárólag kitünik, hogy a „továbbá“ köztörvény előtt általánosságban emlitett 20 éven felüliek nem azonosak a köztörvény után emlitett „a családból már kivált“ egyháztagokkal, hanem azoktól különböző adóalanyok, tehát olyanok a kik még családban, a családfő atyai hatalma alatt élnek és van külön vagyonuk vagy keresetük.

A „továbbá“ köztörvény kizárja azt, hogy a törvényhozó az utána következő kifejezést csak a gyengébbek kedvéért alkalmazott magyarázat gyanánt toldotta volna be. e köztörvény pontjának taxationális jellegét ad. — Ennek pedig csak akkor van értelme, ha tényleg a 20 éven felüli, de „családban élöket“ külön és a „családból kiváltakat“ külön nevezi meg adóalanyoknak.

És én azt hiszem: „sententia est magis sequenda quam scriptura.“

Hogy e logikai magyarázat megállhat, állapítsa meg a „törvényhozó célzata“, az a bizonyos „ratió legis.“

Jóllehet a 12 § az egyháztagokon nyugvó elviselhetetlennek látszó adóteher könnyítését tűzte ki célul, de a történelmi alapon nyugvó jogos igények országos törvény általi kielégítése előtt csak csekély államsegélyre

és „esetleges“ segélyalapokra támaszkodhatott. Tehát az adómaximum határain belül az adókulcs lehető széles körben alkalmazását, az adóalanyok szaporítását nem mellőzhette. Midőn több gyermekkel bíró családok adójából 15 és 25 %-ot leírni rendel, a leghumanusabb célt szolgálja, de ép ez fel is jogosította a 20 éven felüli keresetképes egyháztagok bevonására, a mit nyitlan ki is jelentett.

Ilyen kiterjesztő értelmezés mellett is maga a törvényhozó nyújtott correctivumot, midőn az adó törvényt csak facultativ jelleggel ruházta fel.

Tehát elhibázott dolog az „argumentum a contrarió“ belevetni a törvény kellő közepébe, oda a hol nem vagylagos kiterjesztésről, hanem dispositiv intézkedés következik.

Minden magyarázat jogosult, bár egy oldalú. De alkalmazható és nem jogi absurdum mindaddig, míg nem hallunk autentikus magyarázatot, melyre tudvalevőleg csak maga a törvényhozó jogosult.

Dr. Szakács M. Albert,
ref. lelkész.

Az oszlopszentek — meg én.

Nagyon jól tette igentisztelt Szerkesztő ur, hogy megcsillagozta azt a bizonyos kongrua-tanulmányt, a szerzőség tekintetében. Nem azért, mintha szégyeltem volna az eshetőleges szerzőséget, hiszen a mit leír az ember azt le is meri írni s állni elébe, de azért tette jól, mert így mintegy erkölcsi kényszerhelyzetbe hozott hogy a lelkészi fizetések ügyéről egynemelyeket elmondjak.

Előrebocsátom, hogy a kíváncsiság, alkalom adtán engem is bevitt a nyiregyházi nyomdába, a hol megtudtam, hogy a Tanulmány szerzője egy jóra való, komoly, elmélkedő, vallásos lelkű kálvinista öreg uriember ki tisztességes mezei gazdálkodásból él, a pennát is eléggé gyakran forgatta ezelőtt hasznos társadalmi kérdésekről s ha most sokat tapasztalt lelke így látta az igazságot a kongrua-ügyben, én a jóindulatot nem tudom tőle megtagadni. Hasosonló hurokat többen pengettek már, olyan helyeken is, a hol nagyon széles látókör, mely tudás, eszményi vallásosság, keresték a kivezető jó utat. Én csak egyet kívánok az ilyen komoly ügyek tárgyalásánál: a jóindulatot. Ezzel a jóindulattal, mindenkor szegletre lehet jönni, de e nélkül, a horizonon járó tudás is, csak papírsarkány!

A dolgra térve, az 1600 koronás lelkészi fizetés elégségéről még beszélni is nevetséges mámma. Elhiszem hogy az igavonó barommal egyszínvonalu testi szükségletet ebből is ki lehet elégíteni, de hogy ebből, csak egy gyermeket is kineveltessünk, ezt még a legelső finanszíron sem bizonyíthatja. Én is neveltetem gyermekeket, mind két vonalon s tudom, hány fillér van egy koronában.

Azonban valljuk meg nyomban, hogy 1600 koronás lelkészi állomás aligha van Magyarországon, református t. i. Ezelőtt 10 évvel, a felvétel alkalmával, tudták már azt nagyon jól, hogy ha az az 1600 korona, csak 1600 korona lenne, bizony kiindulónak is képtelenség lenne, éppen ezért az érték-kiszámításoknál elmentek a lehetőség legelső határaig. Magam is részt vettem az ilyen

érték-megállapításoknál, hát tudom, hogy nem hiányzott a jóakarát sehol a közigazgatási hatóságok bizonyításánál sem.

És én igazán nem tudom, ha ma elhatározná a kormány az 2400 koronára való felemelést és természetesen az új értékelést, vajjon nyernénk-e általában vele? Sokkal többre honorálom a Vallásügyi Miniszter ur azon elvi kijelentését, hogy az új felvételtől, újabb tiz esztendőre, ezuttal eltekint, mert így, az egyházi adókönyvitésnél, a lelkészi fizetések értékelésénél, a kongruát figyelmen kívül hagyhatjuk — és nincs is semmi ok, hogy figyelmen kívül ne hagyjuk! A mit eddig fizettek a gyülekezetek, végösszegében annak ezután is össze kell jönni s amennyiben a 10 %-os leszállítás miatt nem jön össze, az így hiányzó összeget kell kipótolni. Így teljesen nyugodtan lehetnek a kongruás lelkészek. Még a termény-értékelések is mehetnek egy mai átlag-arban és nem a kongrua alá felvett értékben. Hiszen csak azt kell igazságosan megállapítanunk, mi ma az egyházhivek terhe? allandó évi kötelezettséggel és ezt, mint jövedelmet, gyülekezeti fedezetként lejjebb szállítani nem lehet s amennyiben az egyh. adócsökkentéssel lejjebb száll, a hiányt ki kell pótolni. Így áll én előttem a dolog s így fogom elbírálni is a kérvényeket, mint a konvent által választott megyei elnökök.

Csak legyen bizalmunk, a magunk egyházi hatóságának, és kiválóbb embereinknek körültekintő jóakarátában. Arra kellene törekednünk, hogy egyetemes egyházi pénztárunk venne át minden államsegélyt s így magunk segítenénk magunkon. Magam részeről, sohasem tudtam kellőleg okadatolni azt a vészthozó egyenlőséget, hogy állami ellenőrzés szempontjából, a mi ref. egyházunkat, egy kalap alá vették a nemzeti-ségi egyházakkal s ez okon vették az egyes lelkészeket ellenőrzés alá.

Hijába! ez volt mindig a mi legnagyobb nemzeti nyavalyánk, hogy a magunk fajtaját magukra hagytuk az idegent dedelgettük és legtöbbször kigyókat mel-lengettünk!

E szerencsétlen viszonyunkban, nekünk református magyaroknak, annál inkább meg kell ragadnunk minden eltető eszközt, egyénileg és egyháziilag.

S ez eszközök megállapításánál térnek el utaink.

A megélhetés, előhaladás, boldogulás: egy eredmény, melyet az élettan törvénye határoz meg.

Minden élőszervezet természetes lefolyása, az élet törvénye szerint történik. Ez az örök isteni törvény. Ezt megérteni, alkalmazni: ez a helyes élet.

Ugy gondolkodtam mindig, hogy a ker. papságnak ez a fő kötelessége, hogy előbb maga értse át és gyakorolja e törvényt, aztán vezesse rá hiveit is s ápolja folyvást a hivek lelkében amaz égi erőt, melyet Krisztus hozott e világra, hogy a maga életében élővé, hatóvá tegye, aztán átplántálja tanítványaiába s általok tovább a világ végezetéig.

Minden vallásos szervezet és ceremónia e törvény szemléltetésére és a lelkekbe átplántálására való. Így juthatunk el amaz ujjászületésre, melyről szent bibliánk beszél. Ez ujjászületés nélkül, nincs ker. ember, csak állat-ember, testfentartásra és különféle mozgásokra.

Sok jóbarátom és ismerősöm van, kik részint megmosolyognak, részint kárhóztatnak ilyen gondolkodásomért. De én ezt az élet-életet látom érvényesülni

mindenütt, a hol emberek és intézmények vannak. S ha nem vagyok is Tolsztoj-imádó, — ámbár olvastam róla, hogy fehérkesztyűs francia inas szolgálja fel ételét, a mi lehet egyszerű, mert bizony öreg ember gyomra nem bír sokat — de az evést, ivást, olyan anyagszervezeti nagy folyamatnak tartom és tapasztalom, mint általában minden állati szervezetnél. S hogy még sem az élet törvénye előttünk az irányadó, ez a régi időből maradt bünös örökségünk, melyért eleget kell lakolnunk káltalában! Ma már, hála isten! az okos emberek, megismervén a táplálkozás, ruházkodás, egészségügyi törvényeit, ezt tartják irányadónak és nem a komaaszonyok hiu bolondságait. Haladunk előre, a józan felfogás útján, csak gondoljunk vissza a római kolibrinyelv-ebédekre és a középkor várurainak, jómódu polgárainak ostoba pazarlásaira.

És ki menjen elől jó példával, ha nem mi, ker. papok? A kik előtt nem csak a természet törvénye, hanem a Krisztus példája, az erkölcsi összeköttetés istenfiúsági törvénye is, tiltakozólag áll, minden felesleges eszem-iszdm prédálása ellen, holott oly sokan vannak éhezők e világban! Próbálja kiszámítani a gondolkodó okos ember, napról-napra, mennyit képes megtakarítani, okos beosztás folytán s mennyivel szállíthatja lejjebb ez uton igényeit és mennyivel lesz erősebb, munkabíró, vidám, — az a bizonyos santa mens in corpore sano!

Mint Arany énekli szépen és okosan:

„Emberem az ember, ki, midőn vendégem,
Sem eszik, sem iszik túl rendes elégen;
A mi nem árt, éli; — a mi fölös, hagyja:
Tisztes öregségben az lesz neme atyja.”

Én tanulmányoztam az emberiség történetét, keresve azt a nyomot, melyen halad az élet: figyeltem az embereket, mióta figyelni tudok és láttam, hogy különösen az utóbbi 30—40 év alatt, miféle ok vitt oly gyilkoló pusztítást a magyar középosztály közt, mely középosztályra támaszkodott főként egyházunk és nemzetünk. Semmi más, mint az eszem-iszom eler-nyesztő hatása. A test és lélek munkabíró és ellenálló ereje és erélye tönkremegy s mint az ópium-bolond, feloszlásba szédül. Tanulmányoztam az emberi test-szervezet életét, a mint megindul az éleny, köeny, szézeny egyszerű életcsirája, midőn, egyik nagy bölcs kifejezése szerint, semmi különbség sincs Newton, meg az ő kutyája, meg azon alma közt, melynek leesése a tudomány egyik legnagyobb problémájának nyitjára vezetett; tanulmányoztam okos könyvekből, a magam környezetéből, a magam vérkeringéséből s így tudom és érzem, hogy a testi erő és egészség fenntartása, nem a hogy sokba kerülne, sőt éppen a költséges életmód folytán támad a sok testi-lelki gyengeség, amelyeket még költségesebb eszközökkel kell gyógyítani. Így vész el aztán a munkakedv és munkaerő, testben, lélekben egyaránt s csak az a vágy nő és erősödik, hogy lehető könnyű szerrel, bárhonnán, minél több anyagi előnyt szerezzünk.

Ez a veszedelmes vágy szállta meg ma a mi nemzetünk minden rétegét s tüzeli egymás ellen, főként az állampénztár ellen.

Én úgy óhajtanám, ha mi, ref. lelkészek, kivü állanánk e nagy dulakodáson. Lelkünk, testünk, minden

erejét használnánk fel, tevékenyen, az emberi élet igaz szükségeinek előállításánál, olyan módon, hogy hivatásunk tisztességének ne ártsunk. Bizony sokat tehetünk itthon a „mit együnk, mit igyunk, mivel ruházkodjunk?” nagy kérdésének oldozgatására! Egyik barátom, az udvarán levő akácfák tövéhez szőlőlugast plantált s ellátja házat gyümölcsessel és borral. A másik kiad e címen 100—200 koronát. Az egyik alig győzi leányai részére a varró-számlákat, a másik ügyességgel és jókedvvel varr még másnak is. Az egyik pipákol és lustalkodik otthon, vagy ostoba kártyázással lopja az időt, a másik valamely hasznos szociális tevékenységgel néhány száz koronát keres évenként s jó példát ad másoknak is. És így tovább. De nem ez az anyagi ok a fő, hanem a lélek és test erőinek fenmaradása, fejlődése, erősödése; ez a becses, drága kincs, mely a népek mai közigazdasági harcában, megmaradást biztosít; az erkölcsi erő pedig egyensúlyt ad a léleknek, hogy az anyag rabjává ne legyen.

Annyi bizonyos, hogy az emberi élet új utakat keres. Sok előítélettel kell szabadulnunk, míg megszokjuk az egyedül helyes utat: az erők érvényesülésének szabad lehetőségét. Meg mindig arra nézünk: mit mond a világ? S az a világ, a mely zsarnoki hatalommal guzsza köti legjobb erőinket, nem az okos emberek, hanem a bolondok világa. Ezt úgy belátjuk, mint a kétszerkettőt s mégis hordjuk az igát. És e lélekszabadító munkában is, ki megy elől, ha nem mi, ref. lelkesek?! Előttünk csak az igaz élet példa van: a Jézus élete. Ez a tiszta értéstől, tenkölt gondolkodástól mély belátástól vezetett, folyton munkás jövőző élet. Ez a mi fenmaradási fundamentumunk. Ha a magunk gyülekezetében, testünk, lelkünk, legjobb erőit, munkába állítjuk s figyelve az idők jeleire, igyekszünk a legalkalmasabb eszközöket felhasználni, anyagi, szellemi és erkölcsi építő munkáinknál, így magunkat is megtartjuk s azokat is, kiknek sorsa ránk bízott.

Az oszlopszentek ott guggoltak az oszlop tetején. Ma a kávéházakban lederkednek, kaszinókban kártyáznak, baráti asztaloknál csapják a legyet. Aztán sikkasztanak és megugranak — ha lehet!

Az igaz ember s főként egy ker. papiember eszével a végetlenség tereit is járja, szívével-szíveket tisztogat, kötözget, gyógyítgat, testi idegeivel az anyagi élet munkatérén foglalkozik nemesen és okosan s azt hiszem ilyen életre hívott minket az Isten.

Andrássy Kálmán.

* * *

A fenti közleményre minden tiszteletem és nagy-rabecsülésémmel, melylyel Andrássy iránt viseltetem, kénytelen vagyok megjegyezni, hogy ezuttal nincs igaza.

Sem az evangéliom és egyházunk elveinek szempontjából, sem a dolog érdemére vonatkozólag és a természet törvényeinek értelmezésére nézve sem. Az evangéliom hirdetőinek megfelelő tisztességes javadalomra Isteni és emberi törvények szerint teljes jogosultságuk van és a javadalmat nekik az állam és egyház részéről megadni kötelesség.

Nem osztom azon nézetet sem, hogy a lelkesi ízetések, a melyek százados díjlevelek alapján rendszerezettek a mai társadalmi helyzet követelménye-

inek is megfelelnek és rendezésre, kiegészítésre nem szorulnának.

A természet háztartásában sem látom annak nyomát, hogy a társadalmi kedvezőbb helyzetre való törekvés a nagy természet örök törvényeivel ellenkezésben állana. Ellenkezőleg mindenütt azt tapasztalom, hogy állat növény úgy fejlődhet ki teljesen, ha létezési összes feltételeit megkapja. Míg a termés törvényt is a növények tápszereinek a talajban meglévő aránya szerint alakul. Az az önsanyargató álláspontra sem a keresztyén vallásnak, sem az életnek célja nem lehet. Az csak eszköz. Még ahoz is szó fér, hogy a lelkesz másirányu tevékenysége által szaporítsa szűkös jövedelmét. Neki azon a címen kell az eltartására szükségét s javakat megkapnia a mely az ő főhivatását képezi. Ha a társadalmi versenyben részt vett, mellék állásokat keres, önmagának és az evangéliomnak is könnyen ellenségeket szerez. Azt se hagyjuk, hogy a több javadalom, az állás függetlenségét alássa.

Kolonics politikája az volt, hogy bennünket koldussá tegyen. Az a congrua kérdés pedig ma is lelkeszeink állásának emelésére szolgál. Visszaélések lehetnek, de ezekért az egyének felelősök és e visszaéléseknek is a nyomor a legfőbb oka. Paupertas maxima meretrix. Jobb anyagi helyzetben, művelt emberi állapotban nevedett nemzedéktől mindenben jobbat várunk. Ha Andrássy még a lelkeszek között is szomorú példát talál, azt ne a jólétnek tulajdonítsa. Ellenkezőleg mindent elkövessen arra nézve, hogy ez a jólét az evangéliom hirdetőinek valahára osztályrészek lehessen. Megérdemlik. Magokért is, de a nagy ügyért is, melyet szolgálnak. Vagy csak az evangéliom és a magasságos Isten dolgai nem gyümölcsöznek semmit ezen a földön. Itt kellene életet, munkát, tehetséget befektetni minden jutalom nélkül. A természet örök törvényei itt nem érvényesülnének soha? Ne úgy legyen. Szerk.

Szükséges-é, vagy szükségtelen a fegyverkezés?

Irta: Keleti.

A jelszó hát, ki van adva, minden oldalon, mintha nem is egy hazának gyermekei, nem is mindnyájan magyarok, hanem egész idegenek, teljes ellenségek volnánk: „Fegyverre!”

A magyar katolikus egyház készülődik egyfelől, a magyar református egyház, hogy e készülődést ellensúlyozza, készülődik másfelől, tehát: „Fegyverre!”

Mintha hallanám füleimbe csendülni a francia népi nemzeti dalának végső akkordjait s mintha most is olyan idöket élnénk, mint a midőn a magyar nemzet Tyrteuszszta, a szabadság, az ősi jog kivívásáért harcba szólított mindenkit: „Fegyverre!”

Pedig csupán arról van szó, hogy a róm. kath. egyház nemely tulbuzgó vezető emberei egy „Katholikus Népszövetség” megalakítására hívták fel a magyar haza katolikus világát s ez a Népszövetség f. évi jan. hó 26-án meg is alakult, még pedig határozott agresszív, vagyis támadó jelleggel, miután programja: „Megteremtteni a katolikusok régi egységét; egy táborba, egy katasorba állítani mindenkit; betanítani ka-

tonait a hadviselésre, miáltal el fogja érni azt az eredményt, hogy a katolikus társadalom nem fogja többé a türelmes és néma bárány szerepét játszani, hanem vezetni fog, mint ahogy többségénél fogva, igazság szerint, vezetnie is kell.

És erre a kürtökkel, dobokkal, nagy bombárdókkal és ékes frázisokkal felcifrázott kijelentésre, no meg a tényleg meg is történt alakulásra, a mi erdélyi egyházkerületünk hivatalosai is megmozdultak.

Megnehezedett az idők viharos járása felettünk — sóhaj Bánffy; — „valamit tennünk kell!”

Beolvastással, végső csapással fenyeget a katolicizmus; egy pillanatig sem szabad késlekednünk: „Fegyverre, fegyverre!” mondják, utánna az ő jólneveltjei.

Sajtóirodát kell állítani, a jól szervezett katolikus sajtó ellenében; fel kell támasztani a már végvonalásban szenvedő, hivatalos Egyházi Értekezleteket; tartsa kötelességének minden lelkipásztor, hogy lásson, fusson, kilincseljen egy a kath. Népszövetség mintájára létrehozandó szervezet érdekében, a gazdag koronáival, a szegény fillérjeivel áldozzon a szent célra.

„Elő, elő fegyverre hát, fegyverre honfiak!”

E harci kiáltás elhangzása és a csatariadalom megdöböntő jelenségei között, azt akarom megmutatni, hogy hol és kinek s miért és mennyiben van szüksége a fegyverkezésre és mennyiben szükségtelen minden fegyverkezés.

A magyar katolikus egyház tehát fegyverkezik, jobban mondva: szervezkedik.

Joga van hozzá, de a mi a fő, szüksége is van rá

Kezdi megérteni az időknek jeleit.

Az a hatalmas papság, mely eddig, mint külön rend, eszményi távolban képzelte magát hiveitől s társadalmi téren szinte semmit sem tett, most leszáll a néphez, a népnek legalsó rétegeihez s annak nemcsak lelki, hanem gazdasági, megélhetési és politikai dolgaival is kezd törődni, mert a francia és spanyolországi példák, nagyon fanyar gyümölcs s bizony nem szeretne arra a sorsra jutni, hogy e fanyar gyümölcsből, neki is kellessék enni. Jól tudja, hogy eddig ő volt a legnagyobb akadálya a népjogok kiszélesítésének; birtokpolitikánk szociális irányban való kifejlesztésének s még magának a kath. autonómia létrejövételének is, tehát ha rá nézve is, előbb vagy utóbb ütni fog az óra, nem szeretné, hogy akkor szervezetlenül álljon. Ezért szervezte a liberálizmussal szemben a konzervativizmust, a függetlenségi párttal szemben, a néppártot; a nemzetközi szociálizmussal szemben, a keresztyén szociálizmust s most szervezi minden antikatholikus törekvésével szemben, a Népszövetséget s mindezt olyan nagy zajjal tette és teszi, hogy a gyáva verebek mindjárt megijednek s a jóhiszemű cinkék azonnal elépre mennek.

S ki vonná kétségbe, hogy ennek a hatalmas papságnak könnyű a szervezkedés? Kezében a nagy vagyson s fején ott sugárik a tekintély glóriája.

A vagyon ellátja mindjárt az ügyek anyagi részét, 100 ezer korona már is együtt van a Népszövetség céljaira.

Az erkölcsi rész ellátására pedig, ott van Rakovszky kegyelmes ur, a képviselőház alelnöke (Zichy Nándor ő kegyelmessége immár kiérdemült s most csak maradjon otthon és imádkozzék) s ott van Prohászka püspök, ez az ékesszáju főpap, no meg Várossy Gyula

főpásztor ur is, néhány nagytekintéjű világi férfit, akik nagyon könnyen beugornak a dolgok fürösztöedényébe, mihelyt némely tulbuzgó alakok őket ugratni akarják.

Hát kívánjuk, hogy az események ezen kényszerfürdő edényéből, megtisztulva és regenerálódva kerüljenek ki úgy ők, mint nyomukban a katolicizmus, de ezt — őszintén megvallva — nem hiszünk.

Nem hiszük pedig azért, mert a jelszavak, melyek a katolikus Népszövetség zászlójára vannak írva, nem elégítik ki a mai kor gyermekének szellemi követelményeit.

Mik ezek a jelszavak?

Fentebb már említettem, de röviden itt is elmondom azokat, az „Alkotmány” ez igazi, vérbeli katolikus lap nyomán, melynek annál nagyobb kell hogy legyen a hitele, mert azt csupán a kath. klérus tartja fenn — „Istennek nagyobb dicsőségére.”

Az első jelszó: „Meg kell teremteni a katolikus régi egységét.”

Vagyis azt az időt, mikor a római pápa uralma egységes volt, népek, nemzetek, országok és királyok felett. Azt az egységet, mikor egy volt a tan s egyek voltak a hitcikkék s aki ezek ellen felemelte szavát, vagy mást merészelt tanítani, azt, vagy máglyára, vagy gályarabságra, vagy a verpadra hurokolták. Azt az egységet, mikor mind a tudományt, mind a művészetet uralta, sőt még a bírói hatalmat is gyakorolta a kath. anyaszentegyház.

Bizony régi, nagyon régi ez az álmodott egység, melyet sem visszaimádkozni, sem kath. Népszövetségek alakításával visszahozni többé már nem lehet.

A gyermeköntösből kinőtt már az emberiség s magyar nemzetünk, mely vallásos kérdésekben mindig türelmesnek mutatta magát: most a 20-ik század elején tán csak nem ül fel Rakovszky, Prohászka és Társai uraknak, hogy mindjárt verpadot készítsen a reformátusok, e derék, felvilágosodott, kitünő hazafiak számára!!

Hanem itt erről ugyebár szó sincs.

Mi kell hát a Népszövetségeseknek?

Az, hogy mint Rómából egyetlen intésre a papságot: úgy lehessen ezután Budapestről, mint központból, kormányozni, illetve csatasorba állítani a „józan magyar katolikus hívőket, kikkel szemben annyira meglazult a klérus kezében a gyepőlészár, hogy az „egyedül idvezítő anyaszentegyház” keretén belül, nem tudják őket kellőképpen féken tartani.

A gyónás szentsége, a tömjénfüst elbódító illata, az egyházi fegyelem különböző nemeinek sorozatos alkalmazása és hierarchia hagyományos tekintélye mind nem elégségesek arra, hogy a régi egységet visszaállítsák és biztosítsák: szükség van itt e célból egy újabb hatalmi eszközre: a kath. Népszövetségre, mely éppen azért nem tekintendő egyébnek, mint a kath. klérus ereje gyengülése nyílt bevallásának, a haladó tudomány és a modern kor követelményeivel szemben.

Az országgyűlési Néppárt is, nem elég nagy garal lépett-e fel születése idején s játszott végig kis játékaikat, egész napjainkig? S mit ért el? Semmit. Ki ijedt meg tőle? Senki. Szaporodik-e? Apad? Van-e jövője és a hazai talajban erős gyökere? Nincs. Pedig katolikusnak ez is elég katolikus, sőt a katolikus anyaszentegyháznak éppen a legjobbjait, a legfanatikusabbjait foglalja magában. Hogy elnöke miniszterre

lett, azt csak éppen az adott nehéz politikai viszonyoknak köszönheti, de nem a közvélemény megnyilatkozásának s nem is a párt életképessége elismerésének. Csak afféle türt-jószág, melyet a nyájból csupán azért nem vertek ki, mert valami hasznát mégis csak vehetik.

Ki elég gyáva hát, hogy féljen, rettegjen egy ilyen alakulástól, a kath. Népszövetség megalakulásától? S ki elég merész arra, hogy ilyen viszonyok között télre verje a vészharangokat?

Próbálja meg csak a kath. egyház, olyan pontra irányítani támadásait, melyen veszélyeztetve lesz a békes fejlődés, a testvéries egyetértés és a szababadság feltételeinek csak egyetlen biztosítéka: mindjárt magával szemben fogja találni az egész magyar nemzeti közvéleményt, mely ha éppen el nem is sepri, de azonnal helyes modorba fogja szorítani szent törekvéseit!

A második jelszó, mi a Népszövetség zászlójára van írva: A vezetés, miután a katolicizmusnak többségénél fogva, igazság szerint, vezetnie kellene.

Tehát ez is hatalmi törekvés, a klérus, a hierarchia hatalmi törekvése.

A lóláb mindenütt kilátszik!

De vajjon lesz-e belőle valami?

Nem.

A vezetések mindenkor és minden időben, amint a történelem ezer-es ezer példákban mutatja, nem a tömegek, hanem az Isten által arra elhívott egyének gyakorolták s a mily joggal vindikálják maguknak, nálunk Magyarországon, a katolikusok a vezetéset: éppen olyan joggal vindikálhatják azt maguknak a nemzetiségiek is, kik számszerint ugyan többek vannak, mint a magyarok, de a vezetésre egyáltalán képtelenek.

S miért?

Nem azért, mert — mint ők állítják — el vannak nyomtatva s nem is azért, mert ők is, mint a katolikus egyház vezetői, a türelmes és néma bárány szerepét játszották, hanem azért, mert sem az egyiknél, sem a másiknál, nincs meg a vezetéshez legszükségesebb kellek: az arravelóság és intelligencia.

Nem azt akarom ezzel mondani, hogy pl. a kath. egyház tagjai között, nincsenek nagytudományu, bölcs, künagasló, vezető államférfiaink. Hiszen ott van csak az egy Apáthy vagy Wlassics, kik fénylő csillagként tündökölnék hazánk nemzeti és kulturális törekvéseinek egén, de ezek a férfiak s mellettük még annyi ezer, meg ezer csak külsőképpen, az egyházhoz való tartozandóságuknál fogva katolikusok, de bensőképpen, miveltségük, gondolkodás módjuk és széles látókörüket illetőleg, nem. Régen levetettek ők már azt a kényszerzubonyt, melyet a kath. egyház minden hívére felad, s ha ennek az egyháznak ők tagjai lehetnek és maradhatnak ma is: az csak azt bizonyítja, hogy a katolicizmus mily nagy alkalmazkodó képességgel rendelkezett minden időben, a tridenti zsinat határozatalainak meghozatala, tehát csaknem 400 év óta.

Ki merem mondani, hogy nálunk Magyarországon a protestantizmus hatása nagyon is meglátszik a kath. egyházon, mely ha mind így fejlődnek a dolgok, labanc-béklyóit levette, csakugyan kinövi magát „kuruc-katolicizmus“-sá.

Ebben pedig kára sem hazánknek, sem ref. anyaszentegyházunknak nem leszen, mert ezáltal csak közeledni fogunk „az egy akol és egy pásztor“ megvalósulásának eszméjéhez.

Azonban ennek az időnek a bekövetkezteig, még

sok víz fog lefolyni a Dunán, még sokat kell küzdenünk a klérus egyes tulkapásai és a hierarchia megmozdíthatatlan látszó, nagy hatalmával szemben. A sáncokat már bevettük, a falakon már rést ütöttünk, de az utcák, a terek és az épületek még nem a miénk. Előre hát hadd menjen egy lelkes csapat azoknak elfoglalására is. Kik vállalkoznak? . . .

. . . Az Országos Református Lelkész Egyesület tagjai.

A bölcs vezér, ki a sereg zömét kiméli, így szokott cselekedni.

S mit cselekedett a mi bölcs vezérünk?

Egyszerűen lefuvatta a lelkes vállalkozó csapatot.

Az egyházmegyei, egyházkerületi és egyetemes egyházi szervezetek törvénynyel biztosított jogai és kötelességei szinte tervszerűen tolatnak félre, midőn alkalmi, időszaki alakulások keretébe vonatnak be azok a nagy kérdések, melyeknek tárgyalása és megoldása, törvényeink által létrehozott szervezetünk keretében, törvényes intézkedések folytán, kell hogy elintéztessenek“ mondja Bánffy Dezső br., az erd. ev. ref. egyházkerület 1907. nov. hó 9-én tartott gyűlésén megnyitott beszédében. . . Apró csatározó csapatokkal, lehet apró helyi sirkereket, vagy győzelmeket elérni, de nagy egyetemünket érdeklő kérdések győzelemre vitelet nem.“

És ha nem, miért nem mozgósította a fővezér ur a derék hadat, miért nem emelte ki mozdíthatatlanságából, az egész magyar református anyaszentegyházat, mely az újabb időben csak a betűknek, csak a számoknak, csak a bürónak élt, de a mely teljesen az ő befolyása, az ő vezérlete alatt áll, már jó néhány esztendő óta. Egyházkerületen, konventen, zsinaton mindenütt vezérszerepe van: miért üzi hát következetesen a hallgatás, a szerény meghuzódás a védelem politikáját? Miért nevezi az O. R. L. E. megalakulási törekvéseit „alkalmi időszaki alakulás“-nak, mely — véleménye szerint — mintegy kompromitálja az egész református anyaszentegyházat és annak vezetőit?

Miért, hogy most Nagy Károly a Református Szemle szerkesztője, az ő leghivebb és legvittebb fullajtárja, kinek esze is, tehetsége is van, csak szíve nincs: keresi a megegyezést, az összetartást és a kibékülést szálait, az O. R. L. E. vezetőségével?

Bizony a lelkes vállalkozó kis csapat, mely az utcákat, a tereket és az épületeket is, meg akarja hódítani, már régen tulszárnyalta műveleteiben a derék hadat és már a vezér, akiben véghetetlen nagy az ambíció, tudásával, taktikájával és tehetségeivel szemben most éppen azt akarja, hogy valamiképpen, nehogy kibujhassanak a hősök a védő szárnyainak melengetőtollai alól: tehát a hivatalos egyházzal egyesüljenek. Szóval azt akarja, hogy az O. R. L. E. megalakításának a dicsősége is, másé ne legyen, mint a hivatalos egyház vezetőivé, vagy mondjuk, hogyha ezek a vezetők valamelyes dolgot lefujni és még csirájában megsemmisíteni akarnák: le is fujhassák azt és meg is semmisíthessék.

Hát hallga! Éppen ezen a ponton van a salto mortale. Az O. R. L. E.-nek itt van igazi jelentősége élete, vagy halála; jogosultsága vagy semmitérő volta.

Mert nem elég nálunk, manapság csak a klérussal és a hierarchia hatalmi törekvéseivel szemben frontot formálnunk, de frontba kell hogy álljunk reformált anyaszentegyházunk vezetőinek ama csigalassuságu el-

járásával szemben is, mellyel éppen a nagy egyetemünket érdeklő kérdéseket tárgyalja.

Innen és éppen azért nem hiszem, hogy Nagy Károlynak, a Református Szemle 6-ik számában kifejezett amaz óhajtása, hogy az O. R. L. E. a hivatalos egyházzal karöltve annak védelme alatt és támogatása mellett, működjen, teljesedésbe menjen. Vagy ha teljesedésbe megy: akkor szervusz neked világ, úgy járunk, mint a mádi zsidó, kiről tudva van, hogy egy estvétől, egész másnap reggelig tartó utazás után oda érkezett vissza, ahonnan kiindult. Hogyan mondhatják el akkor magukról az O. R. L. E. tagjai a nagy költőnek eddigelé ama rájuk is illő szavait:

„Nagyapáink és apáink,
Mig egy század elhaladt,
Nem tevének annyit, mint mi
Huszonnégy óra alatt.“

Az egész ország, az összes állami, politikai és egyházi tényezők, — pedig csak 500 református lelkipásztor jött össze az alakuló gyűlésre, — figyelmessé lettek az ottan elhangzott beszédekre és meghozott határozatokra: hat meg mi lesz, ha 2 ezer lelkipásztor fog csoportosulni a kibontott zászló alá s különösen, ha evangélikus testvereink is, megkezdik ily irányban a szervezkedést, a mi kizártnak egyáltalán nem tekintendő!

Ha az O. R. L. E. egyházi társadalmi és politikai tényezővé akarja, kell, hogy akarja kinőni és kiküzdeni magát akkor legyen szava, legyen sulya mindenütt, különösen a lelkipásztorokat érdeklő kérdésekben.

Ha az egyházi vezérlet teljes erejével és minden befolyásával arra törekedett volna, hogy a lelkipásztori fizetések 2400 koronáig kiegészítettessenek és az ötöd-éves korpótlékok már most folyósítottassanak: valószínű, hogy nem is jött volna létre az egész alakulás s nem vettetett volna fel a szekularizációnak, vagy mondjuk, az egyházi javak szambavételének nagyon is kényes kérdése.

De miécsoda határozatot, illetve törvényt hozott az inent lefolyt ref. zsinat is, e tekintetben? Hogy addig mig az állam az 1848. évi XX. t.-c. alapján a fizetéseket 2400 koronára kiegészíti, a legkisebb lelkipásztori fizetés 1600 k.

Vagyis, „nesze semmi, fogd meg jól!“ Szegény ref. lelkipásztor, kinek egyetemi képzettséged, nagy családod, sokoldalú tevékenységed és hivatásod van: tengődj és nyomorogj 1600 k. fizetésen addig is, mig a magyar államnak eszébe jut, hogy fizetésedet 2400 koronára kiegészítve.

A napról-napra nehezedő megélhetési viszonyok, a hivatással járó, folyton szaporodó kötelességek az állás tekintelye és méltósága s az azzal szemben fellépő fokozottabb igények — mindez nem számít semmit! A mi vezető embereinknek elégséges, ha kimondják törvényileg az „addig is mig“-et de hogy ez az időpont, minél hamarabb bekövetkezzék, azzal nem törődnek sokat, hanem inkább önelégülten pihennek babéraikon.

Hát, ezt a csendes, kis pihenést, most egy kissé megzavarta az O. R. L. E. megalakulása, de hiszem, hogy még meg fogja zavarni máskor is, mert a köszö-

rünek az a hivatása, hogy a szerszámot, ha butui és restül, megélesítse.

Az Orsz. Ref. Lelkész Egyesületre tehát kettős feladat vár.

Egyfelől küzdeni a klérus visszaélései és a hierarchia hatalmi törekvéseivel szemben, mely küzdelemben jó lesz, ha a hivatalos egyházi hatóságok is támogatására sietnek, de ha nem jönnek is: ő kell, hogy haladjon előre a megkezdett uton, egyéniségének és elveinek sérthetetlen fentartásával.

Másfelől buzdítólag és serkentőleg hatni az egyházi hatóságokra, hogy nagy és egész anyaszentegyházunkat érdeklő kérdések tárgyalásában, ne tanúsítson olyan nagymérvű nembánomságot, mint a melyet tanúsított eddig a lelkipásztori fizetések 1200 koronára való kiegészítése tekintetében is.

Aztán termelhet eszméket, beterjeszthet javaslatokat az egyházi hatóságok elé, mert nem az egyházon kívül és annak törvényei ellenére, hanem annak keretén belül és nagy céljaiért akar működni, éppen mint háboru idején, az egyik hadtest működik a másik mellett, a nagy egész győzelmének, kivívása és biztosítása érdekében.

Én legalább, az én rövid elmémrel csak így tudom felfogni, megérteni és elképzelni a dolgot.

Attól nem kell félni, hogy az erők ennek következtében, szétforgácsolódnak; ellenkezőleg egy egész új mező nyílik meg a további küzdelemre, melyet többé nem a bűró, hanem az élet, nem a parancs, hanem a lelkesedés, nem a betű, hanem a lélek fog megtermékenyíteni.

Azért, nem csudálkozom azon az eljárásom sem, hogy az O. R. L. E. legalább is egyelőre kizárta a világi embereket kebléből. Ide bátor, vitéz, elszánt harcosokra van szükség s nekünk tapasztalataink vannak arra, hogy a világiak ilyen esetekben sokszor feláldozták a politikának az ügyet.

Utóvégre is, az a gyámkodás, melyet világi uraink minden téren, éreztetnek a lelkipásztorokkal szemben, ha nem is éppen sértő és türhetetlen, de legalább is bosszantó és lealacsonyító s hasonlít némileg a szolgálathoz, a melyből pedig Krisztus megszabadított minket.

Szerezzenek majd világi uraink az O. R. L. E.-nél érdemeket s bizonyára tapasztalni fogják, hogy ez emmenter lelki emberekből álló egyesület, nem soká fog késni a hála és elismerés koszorujának átnyújtásával.

De mindjárt azért, hogy valaki, főgondnok, püspök vagy esperes, beleüljön az egyesület legmagasabb méltóságaiba: bizony, ez egy cseppet sem volna észszerű, sem pedig az egyesület jövő fejlődésére, biztató és kecségtető.

Lám, az erdélyi Egyházi Értekezletek megalakulásakor, a mennyi cím, tisztesség csak kigondolható volt vednökség, diszelnökség, tiszteletbeli tagság stb. stb. azt mind ki osztottuk, s többnyire éppen világiaknak adtuk s az eredmény mégis, mi lett?

Az, hogy ezek az Egyházi Értekezletek csak vegetáltak, fenn és lenn, egyaránt s most Tóthfalussy József emberfeletti erővel fáradozik azoknak életreklítésén és egy jobb kor számára való megmentésén.

Az O. R. L. E. tehát, midőn a világiakat kizárta kebléből, meg akarta mutatni nekik, hogy nem fut olyan nagyon az ő uszályuk után s ha Isten is úgy

akarja: meg fog élni a saját erejéből, a szegény református papok összeadott filléreiből.

Ilyen nemes szándékkal szemben pedig, nem lehet kifogás, és nincsen appelláta.

A mi az alakulásnak ama másik részét illeti, hogy tervbe van véve, egy Protestáns Szövetség megteremtése — nagyjában a Kath. Népszövetség mintájára és annak törekvései ellensúlyozására: mondhatom, hogy én abból sok jót nem várok és nem remélek.

A mi népünk, nem csupán konzervatív hajlamai és vallásos kérdésekben tanúsított türelmessége miatt, de főként azért nem lesz megnyerhető az ügynek, mert nem szeret áldozni és a régi, megszokott kerékvágásból kizökkenni.

S ha már a népet nem nyerhetjük meg az ügynek: akkor mit ér és mire való az egész mozgalom?

Hagyjanak békét nekem — mondta egyik vagyonos és értelmes hívem, — én ugyan semmiféle egyetbe vagy szövetségbe be nem állok, mert ki tudja, mire kötelezem el magamat. Nálunk veszély nincs s ha van pl. Temesmegyében, én innen tüzoltásra oda nem szállhatok. A „Vasárnap“-ot járatom s hűséges olvasója vagyok. Mikor más, többet teszen ennél, többet teszek én is, de addig nem. Aztán a pápista ember is, csak ember, a milyen én vagyok: miért rontanám hát meg vele szemben, a krisztusi parancsot. „Szeressed felebarátodat mint önmagadat“. Jézus mondta azt is: „Irgalmasságot akarok és nem áldozatot.“

Most már, boldoguljon egy ilyen emberrel, a ki tud, de én nem tudok s nyerve meg azt a Prot. Szövetség számára, a kath. egyház ellen indított harcban, de én, nem tudom.

S hányan s meg hányan vannak ilyenek a nép között, sőt hányan vannak, a kik vallják azt is: „Jobb a kenyérnek egy száraz falatja, békességgel, mint hizott tulkok kövére, háborúsággal?“

De aztán nem is olyan fekete az ördög, mintahogy a falra festik.

En. 20 évi lekipásztori működésem alatt, istennek különös rendelkezése folytán, már több egyházközségben teljesítettem lelkészi szolgálatot, hol, mint rendes, hol, mint adminisztrátor lekipásztor, — mindenütt vegyes vallású községekben. S mondhatom, hogy sehol semmi kellemetlenségem nem volt az idegen felekezetekkel, vagy azok papjaival szemben, pedig lépten-nyomon, hódítottam lelkeket tőlük, s én soha egyetlenegy sem adtam nekik.

Hogy a békesség és jóegyetértés, dacára ezen körülményeknek, soha meg nem romlott közöttünk: azt én csak az előérzékenység és a megértetés politikájának tulajdonítom, melyet velük szemben gyakoroltam. Ha valaki híveik közül, eljött hozzám, hogy áttérési szándékát bejelentse: elsősorban is nekik, a papoknak, írtam s miután írásomban felfejtettem az okokat hogy X. Y. miért akar tőlük ki, — és hozzánk áttérni nem volt harag, de sőt szent volt a békesség. Még ők voltak lekötözöttek velem szemben, a kiról látták, hogy híveik között nem akarok halászatot tartani, hanem én is, csak a kényszerűség hatalma előtt vagyok kénytelen meghajlani.

A nélkül hát, hogy a róm. kath. egyházzal, nemzetestünk eme hatalmas tagjával szemben, minden hadi és fegyverkészületünkkel nyílt harcot kezdenénk: mégis boldogulunk, ha az előérzékenység és a megérte-

tés politikáját követjük s ha megelégszünk azzal, hogy vele szemben több-kevesebb szerencsével folytassa a harcot az O. R., L. E., nem pedig az egész prot. nép, mely utóvégre is, csak a közkatona szerepét játszhatja és végezheti. Így a győzelem sikerére is, bármily heves legyen az esetleges támadás: több lehet a kilátásunk, mintha a fegyverforgatás tudományához nem értő s a küzdelemben részt venni vonakodó népünket küldjük harcba. A reformáció küzdelmei is erre utalnak és erre adnak biztos önzést hazánkban.

Ne menjünk hát tovább, azt a lelkes, önfeláldozó és elszánt csapatot, mely az O. R. L. E. tagjaiban, megjelent a küzdötteren, támogassuk s kipróbált erejének megsokszorosítása végett, adjuk oda a mi erőinket is és legyen közöttünk békesség, legyen egyetértés.*

Ugy legyen!

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Dr. Fiók Károly és dr. Papp Károly székfoglalója.** Az új két bölcsészetszaki tanár székfoglalása nagy hangulatos ünnepé és tüntetéssé nőtte ki magát a debreceni egyetem megvalósítása mellett. Ehez az ünnepléshez kitünően adta meg az alaphangot gr. *Degenfeld* József főgondnok, midőn megnyitó beszédében kiemelte, hogy ez alkalommal úgy érezzük, mintha a debreceni egyetem megvalósításának előestéjén állnánk. Ebbe a keretbe illeszkedett be a keletös székfoglaló lefolyása, melyen Debrecen város színe, java megjelent s melyre *Beóthy* Zsolt is körünkbe érkezett. Ezt a nagy magyar tudóst oly szeretettel és tisztelettel vette körül a közönség s erre is a gróf adta meg az első alkalmat, hogy az valóságos ünneplés számba ment. Az új tanárok közül dr. *Fiók* Károly értekezett a latin hangsúlyról, dr. *Papp* Károly pedig Kölcseyről, a debreceni kollégium tanítványáról. Mindketten megérdemelték a felzúgó tapsokat, a barátságos meleg fogadtatást, melylyel mindenfelől köszöntötték őket. Legmelegebben természetesen a kartársak, a kiknek képviselőjében *Eröss* Lajos akadémiai igazgató tanár mondott szép beszédet. Az ünnepélyt *Dávidházy* János esperes záróbeszéde koronázta. Este bankett volt, melyen Debrecen város tanácsosai, tisztviselői, Veszprémi Zoltán főispán, Kovács Gyula alispán, Géressy Kálmán tankerületi főigazgató, a város notabilitásai és a csaknem teljes számú tanári karok vettek részt. A sikerült felköszöntők, a gróf a ki mindenütt jó példával járt elől, a beiktatott tanárok személyisége és a történeti

* E cikkre egyelőre annyit: hogy a Prot. Szövetség nem akar a kath. népszövetség ellenlábasa lenni, hanem a prot. hivatalos és nem hivatalos egyházi erők összefoglalása s nem is egyesekre, hanem a már szervezett egyetemekre és területekre számít. Szerk.

pillanat egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy a hangulat emelkedett és lelkes legyen. Lelkesen emlékeztek meg a szereplőkről, a főgondnokról, akad. igazgatóról, az ünnepély rendezőjéről és főleg a debreceni egyetemről. Ilyen nagy arányu, szépen sikerült tanári beiktatóban régen volt részünk. Fogadják érte köszönetünket azok, a kik ezt számunkra szerezték, az új tanárok, a kiknek szerencsét kívánunk, a rendezők és főleg Debrecen városa, a mely a két új tanszéket állította. Csak tovább ezen az uton a teljes egyetemig.

— **Jó hír a bánátról.** A Példabeszédek könyve mondja egy helyen: „Mint a hideg víz a megfáradt embernek, olyan a messze földről való jó hírhallás.“ Megfáradt emberek vagyunk mi is. A kultura forgatagjában, az igazságnak a hamissággal folytatott harcában mennyire elfáradunk mindnyájan, a kik ennek a lapnak olvasói vagyunk. Jól esik hát nekünk, ha néha-néha jó hírt hallunk messze földről, idegenből, a nemzetiségek által elszigetelt bánátról. Éppen azért szíves készséggel hozzuk nyilvánosságra a következő adományt. Antalfy Zsirus József módosi ügyvéd ur a módoscsávosi leányegyházban építendő ref. templom javára egy teljes urasztali készletet adományozott. Nem kérjük, nem keressük azt, hogy mibe került az a masszív ezüst kancsó, tányér, serleg, a mivel módoscsávosi leányegyházunkat megajándékozta, mi csak annyit mondunk: Adományozóját áldja meg az isten! Hitőket, egyházukat szerető világi papjainkat áldja meg az Örökkévaló áldozatkész szívvel, lélekkel, hogy jó hírhallásokban legyen részök mindazoknak, kik egyházaink sorsát szívükön viselik, a kik még mindig készek egy szebb jövődőt hinni, szebb időt remélni! — Módos-Csávós, 1908. márc. 1. — Baráth Imre ref. lelkész. Vankó Géza presbyteri jegyző.

— **Kimutatás.** A főiskolai kórház és ambulancia betegforgalmáról f. é. február havában. A főiskolai kórházban fekvő beteg volt: 8 akadémiai hallgató, 18 gymnásiumi, 15 tanítóképezdei tanuló összesen 41. A városi közkórház sebészeti osztályára áttétetett 1 akadémiai hallgató és 1 tanítóképezdei tanuló, a belgyógyászati osztályra 1 gymnásiumi tanuló összesen 3. A járó beteg rendelkezésén jelentkezett, illetőleg kezeltetett 26 akadémiai hallgató, 106 gymnásiumi és 65 tanítóképezdei tanuló összesen: 197. Dr. Trocsányi Béla főiskolai orvos.

— **Pályázat.** A kolozsvári „Bethlen Gábor Kör“ pályázatát hirdeti a következő tétel kidolgozására: A „Bethlen Gábor Kör“ célja és jelentősége! Csak köri tagok pályázhatnak. A pályázat díj 25 korona, a relative legjobb munkának adatik ki. Beadási határidő május 1-re. Beadandó a kör titkári hivatalához: Kolozsvár, Bocskay tér 1. Kolozsvár 1908. márc. 10. Imre Lajos főtitkár. Biró Lajos elnök.

— **A tanácsbíróválasztáshoz.** A Budapesti Napló a lelkészi kar jelöltjével dr. Márk Ferenczel szemben egy másik jelölt mellett buzgólkodik. Erre a nagy igyekezetre is elmondhat-

juk a tordai epitáfiummal: Jobbra de balra forog; sir syeme, könye csorog.

A „**Vasárnapi Ujság**“ március 8-iki száma érdekes képsorozatokkal közli a budapesti leánygimnázium növendékeinek fizikai-órairól, az algir-marokkói határról egy a francia idegeknek legiójában szolgáló magyar ember fölvételei alapján, Bosznay István festményeinek kiállításáról, a Nemzeti-Muzeum pincéjében elhelyezett földrengés-jelző készülékekről stb. Szépirodalmi közlemények: Mikszáth Kálmán tárcacikke a fizikus leányokról Rákosi Viktor regénye, Bársony István tárcacikke, Lampert Géza elbeszélése Rákócziáról, Fogazzaro regénye. Egyéb közlemények: tárcacikk az amerikai villamos vasutakról, színházi levél, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Közintézetek s egyetek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg stb. „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre négy korona, a „Világkrónika“-val együtt négy korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-u. 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

— **A budapesti ref. egyház új szervezése.** Az újabb kimutatás szerint 73.847 retormátus lélek tartozkodik a főváros egész területén. Ebből a tekintélyes számból a budai oldalra csak 11.809, a pesti oldalra ellenben 62.838 esik. E szerint ma a fővárosban van a legnépesebb ref. egyház, mely lélekszám tekintetében már jóval megelőzte a debrecenit. Ezt a nagy egyházat hogy jobban lehessen kormányozni és benne a hitéletet ébren tartani, az új zsinati törvények értelmében most parókiális körökre fogják osztani. A terv már kész van.

A tervezett parókiális körök, a melyek létesítése különben az illető egyházrészek teljes önállóságát fogja idővel maga után vonni, a következők.

1. A Kálvin-téri lelkészi kör, mely a IV. V. és IX. kerületekre terjed ki. Székhelye a Kálvin-téri egyházi épület. Lélekszáma 16.519.

2. A Józsefvárosi lelkészi kör, mely a VIII. kerületre és a tisztviselőtelepre terjed ki. Székhelye egyelőre, míg a körnek saját temploma és paplakja lesz, a Kálvin-téri egyházi épület. Lélekszáma 15.451.

3. Az Erzsébet-Terézvárosi lelkészi kör, mely a főváros VI. VII. kerületeinek az Aréna-uton belül fekvő részeire terjed ki. Székhelye a templom és a paplak fölépítéséig a hitoktató lelkész hivatala. Lélekszáma 17.301.

4. A budai lelkészi kör, 8913 lélekkel kiterjed az I. és II-ik kerületekre, székhelye a Szilágyi Dezső-téri egyházi épület.

5. A kőbányai lelkészi kör, mely a tisztviselő telep kivételével Kőbánya területére terjed ki, 5227 lélekkel. Székhelye az Ihasz-utcai egyházi épület.

6. A zuglói lelkészi kör 7533 lélekkel, mely a VI. és VII. kerületeknek az Aréna-uton kívül fekvő részeire terjed ki. Székhelye: a Róna-utcai telken építendő paplak.

Az egyes lelkészi körök részére a lelkészeket a tervezet szerint az összes adózó hivek választják, de a választás színhelye mindig abban a kerületben lesz, a hol az üresedés van.

A lelkészek között rangkülönbség nem lesz. Fizetésük (a stólán kívül) a IV. V. IX. VIII. a VI. VII. és az I. II. kerületben évi 4000 ezer korona és 1800 ko-

rona lakáspénz, vagy szabadlakás, továbbá 800 korona ötödéves korpótlék, legföljebb ötször; a kőbányai és a zuglói kerületben 3200 korona fizetés, 400 korona korpótlék és 1400 korona lakáspénz, vagy szabadlakás.

A presbyterium az egész egyházra nézve egységes marad. A presbyterek száma 100, kik közül a hivek számarányában a IV. V. IX. parokiális körből 28-at, a VIII-ből 20-at, a VI—VII-ből 24-et, az I—II-ből 16-ot Kőbányáról a Zuglóból 6—6-ot választanak. A hivek a presbitereket kerületenkint külön választják.

Az egyházközségi közgyűlést képviseleti alapon szervezik. A képviselők száma kétszer annyi, mint a presbytereké. A képviselőket ugyanolyan módzatok szerint választják, mint a presbitereket.

Minden lelkészi körben parokiális tanácsot alakítanak, melynek tagjai a körbeli presbyterek és egyházközségi képviselői, továbbá a hivek által választandó annyi tag, hogy a parokiális tanács tagjainak száma nagyobb körökben 100, kisebbekben 60 legyen. A régi helyi bizottsági tagok tagjai maradnak szerzett jogon a parokiális tanácsnak is. A parokiális tanács tagjait tizenkét évre választják, de a presbyterekre előirt arány szerint följutják. A parokiális tanács készíti a kör költségvetését és a hivek adóztatására vonatkozó javaslatokat.

Az egyháztanács a hitoktatók ügyét is szabályozza és fizetésüket is rendezi.

— **Angol egyházi viszonyok.** Angolországban a különböző felekezetek száma meghaladja a 130-at. Legnevezetesebbek és legnagyobbak: az angol református püspöki egyház, a presbyterianus egyház, independens, methodista, baptista és unitárius egyház. Londonban van 850 protestáns püspöki templom. Hetenkint 390-ben, naponként 40-ben osztanak urvacsorát. Az urvacsorát vagy a reggeli, vagy az esteli istentisztelet alkalmával osztják ki. Reggel osztják 450, este 240 templomban. Teljes karénnel pápista módra tartják az istentiszteletet 260 templomban. Ugyancsak pápista módra karinget viselnek a prédikáló lelkészek 46 templomban, miseruhát 35-ben; a tömjént használják 14-ben, az oltáron gyertyák égnek 58-ban. — A katolikusok Angliában a lakosság egy tized részét teszik. Egy érsek-jük van, a Westminsteri és 12 püspökjük. Hatalmuk és befolyásuk az országban meglehetősen nagy.

— **Iskolai aranykönyv.** A pápai ref. főiskola két jelentékeny alapítványhoz jutott. Az egyiket Tarczy Zoltán pozsonyi orvos és neje: Kiskay Ilona juttatták az intézetnek, 40,000 korona értékben. A másikat egy róm. kath. urnó: Mészáros Lajosné hagyományozta. Az alapítvány összege 30,000 korona.

— **A mezőturi pap választás** meglepetést hozott. A sok jelölt körül Murányi János péceli lelkész nyerte meg a többséget. Murányi János az egyetemes konvent által kiírt pályázaton tünt ki először s azóta is komoly bibliai tanulmányokkal foglalkozik. Már több kerületben szolgált. Szeretettel üdvözljük őt körünkben is és szerencsét kívánunk neki.

Tartalom-jegyzék: Vissza az evangéliomhoz. Vándor. — Az Orsz. Prot. Szövetség kérdéséhez. Dr. Baltazár Dezső. — Törvény-

magyarzat. Dr. Szakács M. Albert. — Az oszlopszentek — meg én. Andrassy Kálmán. — Szükséges-e vagy szükségtelen a fegyverkezés. Keleti. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Pályázat.

A debreceni főiskola bölcsészeti szakán akadémiai tanári állásra ref. vallásu egyének részére pályázat hirdettetik.

A megválasztandó tanár a középiskolai tanárképzés követelményeinek megfelelő előadásokat köteles tartani a következő tudományok köréből:

Rendszeres magyar nyelv, finn nyelv és összehasonlító a finnugor nyelvészet.

Mindezen tantárgyak előadásában legfeljebb heti 10 óra tartására kötelezhető.

A pályázók minősítését illetőleg megkívánatik az egyetemi magántanári képesítés a fentebbi tárgykörök valamelyikéből; amennyiben ez a megválasztottnál hiányzanék, annak utólagos megszerzése a megválasztástól számított négy éven belől feltétlenül kötelező.

Magántanári képesítés birtokában nem levő pályázók közül csak olyanok kérvénye vétetik figyelembe, kik szakbeli doktorok és középiskolai tanári oklevelük van.

A megválasztott tanár az 1894. évi XXVII. t.-c.-ben szervezett országos tanári nyugdíjintézet jogositott és kötelezett tagja.

Javadalmazása: Rendes tanári fizetés évenként 4800 korona, mely öt év után 5400, tíz év után 6000 koronára emelkedik; lakáspénz 840 korona, ötödéves korpótlék 400 korona, melynek összege azonban 2000 koronánál többre nem terjedhet.

Ebből a fizetésből azonban nyugdíjjogosultság szempontjából egyelőre csak 4000 korona alapfizetés és öt ízben 200—200 korona számíttatik be.

Míg a megválasztott tanár meg nem szerzi az egyetemi magántanári képesítést, javadalmazása 4000 korona alapfizetés, 800 korona lakbér és öt ízben 200—200 korona korpótlék lesz.

A közvetlenül megelőzőleg rendes tanári minőségben közép, vagy felsőbb iskolánál eltöltött szolgálati idő a korpótlék és nyugdíjjogosultság szempontjából beszámíttatik.

A pályázati kérvények közhivatalban levők által felettes hatóságok útján, mások által közvetlenül (kellőleg felszerelve, életrajzi vázlattal,

hatósági orvosi bizonyítvánnyal, az irodalmi működést is feltüntető mellékletekkel ellátva) hivatalomba folyó év április hó 20-ig nyújtandók be.

Kelt Debrecen 1908. március 11-én

a püspök helyettes

Dicsőfi J.
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

A debreceni főiskola bölcsészeti szakán akadémiai tanári állásra ref. vallásu egyének részére pályázat hirdettetik.

A megválasztandó tanár a középiskolai tanárképzés következményeinek megfelelő előadásokat köteles tartani a következő tudományok köréből:

Rendszeres latin és görög nyelv és irodalom (classica philologia); segédtudományai, irodalomtörténet, auktormagyarazatok.

Mindezen tárgyak előadásában legfeljebb heti 10 óra tartására kötelezhető.

A pályázók minősítését illetőleg megkivánatik az egyetemi magántanári képesítés a fentebbi tárgykörök valamelyikéből, amennyiben ez a megválasztottnál hiányzanék, annak utólagos megszerzése a megválasztástól számított négy éven belül feltétlenül kötelező.

Magántanári képesítés birtokában nem levő pályázók közül csak olyanok kérvénye vétetetik figyelembe, kik szakbeli doktorok és középiskolai tanári oklevelük van.

A megválasztott tanár az 1894. évi XXVII. t.-c.-ben szervezett országos tanári nyugdíjintézet jogositott és kötelezett tagja.

Javadalmazása: rendes tanári fizetés évenként 4800 korona, mely öt év után 5400, tiz év után 6000 koronára emelkedik; lakáspénz 840 korona, ötödéves korpótlék 400 korona, melynek összege azonban 2000 koronánál többre nem terjedhet.

Ebből a fizetésből azonban nyugdíjjogosultság szempontjából egyelőre csak 4000 korona alapfizetés és öt izben 200—200 korona korpótlék számittatik be.

Míg a megválasztott tanár meg nem szerzi az egyetemi magántanári képesítést, javadalmazása 4000 korona alapfizetés, 800 korona lakbér és öt izben 200—200 korona korpótlék lesz.

A közvetlenül megelőzőleg rendes tanári minőségben közép vagy felsőbb iskolánál eltöltött szolgálati idő a korpótlék és nyugdíjjogosultság szempontjából beszámponjtából beszámittatik.

A pályázati kérvények közhivatalban levők által felettes hatóságok útján mások által közvetlenül (kellőleg felszerelve életrajzi vázlattal, hatósági orvosi bizonyítvánnyal, az irodalmi működést is feltüntető mellékletekkel ellátva) hivatalomba folyó év április hó 20-ig nyújtandók be.

Kelt Debrecen, 1908. március 11.

a püspökhelyettes

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

Kedvező alkalom!

4 és fél kiló (körülbelől 50 darab) pipere szappant csekély 6 korona árért, liliumtej, rózsa, glycerin, orgona, ibolya, rezeda, jázmin és gyöngyvirágokból szépen összeválogatva küld postautánvétellel AUFFENBERG JÓZSEF Budapest, VII.-Verseny-u. 6.

Alkalmi vétel.

Bükk tűzifa I. osztályu száraz vagonként Debrecenbe szállitva 240 korona.

Fakereskedő Vállalat
Tiszolcz.

Pályázat.

A tiszántuli ref. egyházkerület pályázatot hirdet a polgári iskolák első osztálya számára irandó vallástani kézikönyve, melynek tárgya „Bibliaismertetés, különös tekintettel az ujszövetségre.“ A munka terjedelme három vagy legtlőbb három és fél nyomott iv lehet, dija ivenként 100 korona. Az elfogadott munka a tiszántuli ref. egyházkerület tulajdonába megy át, de a szerző minden további kiadás után az első kiadás irói díjának 50 százalékában, új átdolgozás esetén pedig 75 százalékában részesül. A pályaművek tiszta és könnyen olvasható írással vagy gépirással iratva, 1909 évi január hó elsejéig a tiszántuli ref. püspöki hivatalhoz küldendők be.

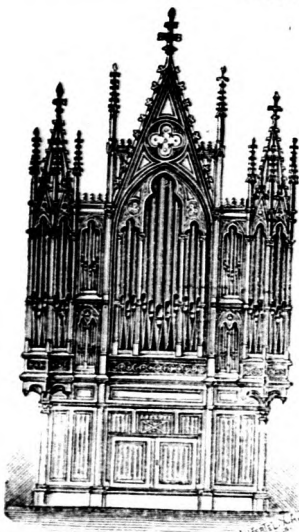
Debrecen 1908. március 4.

Dicsőfi J.
egyh. ker. főjegyző.

Orgona építészeti Orgona - Harmoniumok műterem

BEBRECBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett).
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legtökéletesebb vívmányai szerint bármily rendszerű s nagyságu új orgonákat, jótállás mellett. — Orgona építészetem fennállása alatt 193 ev. ref. egyháznak szolgáltam teljes megelégedésükre munkámmal, melyeknek jóságával, kiválóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek folytán a mult évben üzletemet gépekkel szereltem fel, hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való átalakítását áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagytiszteletű és tekintetes egyházi előljáróság szives pártfogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólégrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolesóbban szállit

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ara 120 kor.-tól
fölfelé. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére.

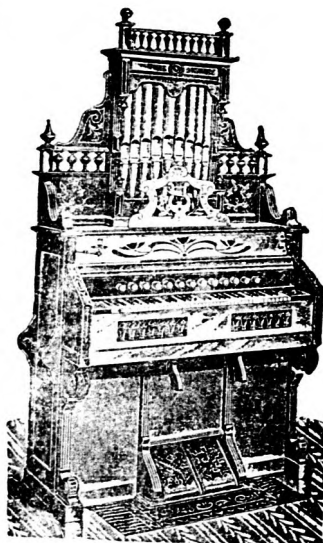
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

mely által bármely hegedű, go donka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangol nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezeség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Türo-gató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezeség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jókötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok fclhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók. — számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.

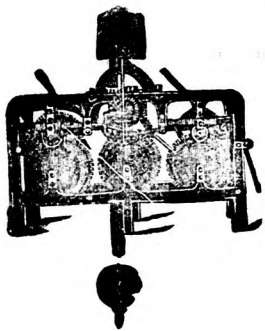
Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cément palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facément tetők készítése. Mindennemű beton és cément munkák. Portland és román cément.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja

harangöntő

☛ mihelyét. ☛

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállít

harangokat

bármint sulyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elismerő
== ró irat. ==

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmánya új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokait. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy

éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.